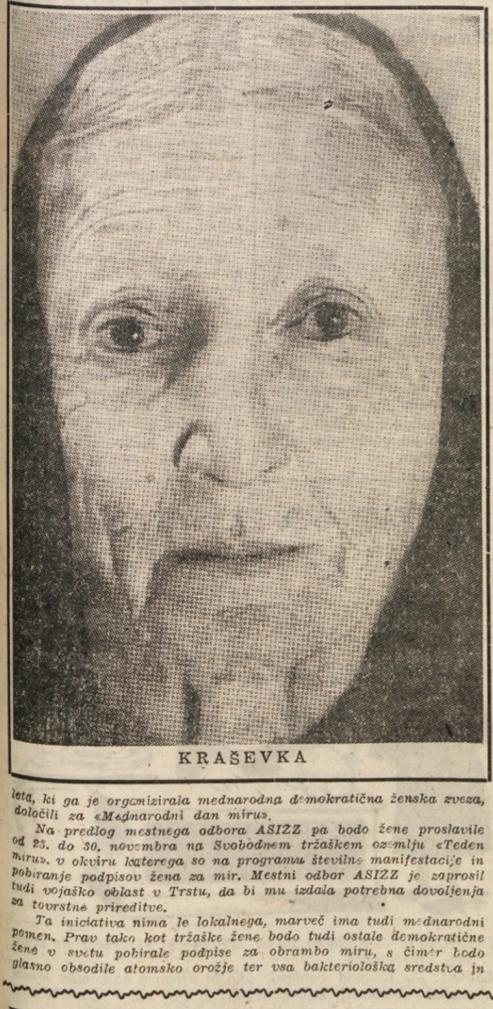

30. NOVEMBER - dan miru!

Cim bolj se zaostrojuje borba mednarodne reakcije proti nam prednim silam, tem bolj se utrjuje demokratična ljudska fronta v borbi proti mednarodnemu imperializmu za popolno razorožitev in mir v svetu. Veliko teže te borbe pa nosi prav žena, ker je sama pri tem najbolj prizadeta. Zato se v okviru vseh demokratičnih ženskih organizacij v svetu vrši kampanja za mir, ki bo dosegla svoj višek 30. novembra, na mednarodni praznik mira. Ta dan so namreč na prvem mednarodnem ženskem kongresu v Parizu 1945.

KRASEVKA

Klement Gottwald

51 letnik

Pred 51 leti, dne 23. novembra 1896 se je v Dedicah na Moravskem rodil ministerji predsednik češkoslovske republike Klement Gottwald.

Ko mu je bilo 12 let, so ga starši poslali na Dunaj, da bi se učil mizarstva. Tu je spoznal svojo krivico, ki se je godila njegovim domovini. Že 1912, leta se pridružil delavskemu gibanju in se ves predal boju za življenjsko izboljšanje delavskega razreda.

Ob izbruhu prve svetovne vojne se je vrnil domov in delal kot mizar in delavec v raznih tovarnah. Leta 1915 je bil mobiliziran. Odpeljali so ga na vzhodno fronte, kjer je bil 1916. leta ranjen. Ko se ozdravil, so ga poslali na italijansko fronto. Kjer je nato dobil dopust, je dezertiral.

Po prvi svetovni vojni so ga njegovi delavski tovariši zbrali za zaupnika v tovarniškem združenju za voditelja sindikalne organizacije levega socialdemokratskega krila.

Ze ob ustanovitvi češkoslovske komunistične partije je postal njen član in kmalu njen najbolj aktiven in najbolj delaven bорец. Povelil se je izključno partijskemu delu ter vodstvu n.č. časopisov na Slovaškem in Moravskem. Leta 1925 je bil na III. kongresu češkoslovske partije izvoljen za centralni svet, 1928, leta pa je bil na IV. kongresu komunistične internacionale izvoljen v izvršni odbor. Na V. kongresu češkoslovske komunistične partije pa so ga izvolili za glavnega tajnika partije.

Vso dobo do 1938. leta, ko so Hitlerjeve hords zasedle češkoslovska, je bil Gottwald vedno med prvimi borbami delavskega razreda. Novembra istega leta pa je preganjan zbežal v Moskvo, od koder je se nadalje vodil borbo svoje partije proti nacizmu.

Dne 18. oktobra 1944. leta, ko se Rdeča armada pričela osvoboditi Češkoslovska, je Gottwald z ostalimi komunističnimi predstavniki sestavil nov program za bodočo vlado. Dne 4. aprila 1945 pa so prve v zgodovini Češkoslovske valke vstopili v vlado tudi komunisti. Pri vojnih je komunistična partija dobila vedno nad vse in ostalimi strankami. Takrat

Primorski dnevnik je po svoji informativnosti na višini vsakega najbolj informiranega evropskega dnevnika.

Prinosa vesti sledenih časopisnih agencij: ATÍ (Trst), TANJUG (Jugoslavija), TASS (Sovjetska zj.), AFP (Francija), ČTK (ČSR), ATA (Abanija), ONA (Anglija-Amerika), ANSA (Italija), New China News (Kitajska).

drugo moderno orožje, s katerim grozi mednarodna reakcija uničiti demokratične države ter povzročiti ponoven pokol. Ti podpisni pa morajo biti zlasti v Trstu pravi plebiscit v korist miru: kjer koli so žene v hišah, v pisarnah in tovarnah, na polju, v uradnih in šolah, povsod bodo demokratične žene pobirale podpise za mir in s tem zadajale udarec reakciji, ki bi hotela vojno in ki ustvarja preko tiska in radija med ljudstvom vojno psihozo.

Vse žene Trsta, tudi one, ki se niso vključile v naše organizacije, morajo čutili 30. november kot svoj praznik, z njimi vred pa naj ga čutili tudi vsi oni, ki se bore za demokracijo in boljše bodočnost delovnih množic. Saj je vendar mir tisto najosnovnejše upravljanje, ki jim more zagotoviti njihov življenjski obstoj in boljše bodočnost.

Ako pa za mir so naše tržaške žene tesno povezale z volitvami v nove odbore ASIZZ, ki se že izvajajo po terenih in na vseh delovnih področjih, kjer delajo žene. Te volitve predstavljajo okrepitve združenih demokratičnih sil in so prve v resnici demokratične volitve žena na STO-ju sploh. Zato bodo žene v teh dneh storile vse, da bodo te volitve čim bolj uspele v korist demokratičnih žena Trsta. Kakšne predstavnice si bodo namreč izvolile v svoje odbore, od tega bo odvisno, kako bodo njihovi odbori vodili borbo za gospodarsko, socialno, kulturno in politično osamosvojitve žene. Ti odbori in z njimi vse demokratične žene Trsta pa bodo najbolj porok za to, da preprečimo novo vojno, ker edino politično sreča lahko presoja dejanski položaj in postavi svoje upravičene zahteve vsaj javnosti v presojo.

BEGUNCI SE VRAČAJO

Do spoznanja so prišli po pcti grenkega razčaranja

Tok nesrečnežev, ki so jih lani z velikansko propagando napotili, da so se odločili zapustiti svoje domove in se vrniti k materi Italiji, ki čaka svoje sinove, da bi jih prišla na svoje ljubice spoc, se je sedaj obrnil na nasprotno smer. Mnogi od njih se brez korika in vika in brez cirkuške propagande vračajo nazaj na svoje domove ali prosijo dovoljenja za povratek.

To je suho dejstvo.

In pri tem dejstvu ne gre za številke, ki se dajo potvrditi, o čemer bi značaj kaj več povedati «Voc Libera», ki je našela kar 200 tisoč esulov iz tistega dela bivše Juljske krajine, ki je sedaj sestavni del Jugoslavije, in ima svojo posebno matematiko, po kateri se je od 31 tisoč prebivalcev Pulja izselilo 32 tisoč, pa jih je vključil temu še ostalo precej tisocev, ki so manifestirali ob prihodu jugoslovanske vojske. To so pa čim boljše matematične, ki jih pač ni, ravnanje zemljanov, ne moremo doumeti.

Ko govorimo o beguncih, pri tem ne mislimo tistih šovinističnih placancev, ki služijo tujemu imperializmu v borbi proti delovnemu ljudstvu, in tudi ne ljudi, ki ne morejo živeti brez izkoriščanja svojega bližnjaka. Večina ostalih ljudi, ki so jih prepovedali za izselitev, gotovo ni zapustila domačega krova iz golega koristolovstva, ampak se je dala speljati na led po varljivih vabah brezvestnih šovinistov, ki so jim na eni strani silkali Italijo kot nekako Indijo Koromandijo, kjer vsi komaj čakajo na strpece brate, kjer bodo delavci dobro živeli in zelo malo ali nič delali, kjer bodo uradnikom na razpolago in na izbiro najboljše službe, kjer bo trgovec odiral svojega bližnjaka po mili volji in plačal zelo malo davkov in druge podobne gorostasnosti.

Sladke besede in še slajša obljube so tisoče teh revčev tako zmajale, da jih je zapustil spomin na zadnjih 25 let, ko so se učivali in preučevali tak raj, in da so pozabili na enake besede o prvi svetovni vojni, s katerimi so jim tudi takrat ta raj obljubljali.

Vendar pa je tokrat izkušnja nekaj mesecev zadostovala, da je večina spregledala. Od nešteti obljub niso v celoti izpolnili niti ene, ker je bilo to pri vsaj bdi in zmedbi, ki vlada v Italiji, praktično nemogoče. Namesto lepših stanovanj in lahkega dela so jih čakale vse od Tržača dalje lesene barake ali vlažna skladišča, v katerih so celo zimo zmrzovali in nabirali revmatizma za stara leta. Domačo prebivalstvo jih je gledalo napričeno, ker se zanje ni bilo dovolj kruha in bi vsak nogo begunec pomenil zmanjšani obrok živil in naraščanje številca domačih brezposelnih. Kdor je prinesel s seboj dovolj denarja, se je kmalu rešil taborišča in se vključil v verigo črnoborskega se ter nadaljeval svoje parasiško delo, zaradi katerega se je umaknil iz stare domovine. Vsi drugi pa, ki niso imeli dovolj sredstev, ali ki moralno niso bili dovolj prepričani, da bi začeli tako življenje, so ostali po barakah in hirali v brezdelju. Prejete podporo niso zadostovale niti za smrt niti za življenje.

Po drugi strani pa so jim sporočili tisti, ki se niso dali prevrtiti

Pišejo nam...

Velik požar v Ankarani

Pretekli teden se je na senliku tov. Božiča Albinu in Jurju ne nadomna pojavil reči petelin. Gasilci, ki so takoj prihiteli senlik, niso mogli več rešiti senika, ker je ožnjel že zajel vse lesene dele senika s senom vred. Skoda je ogromna. Božiču Albinu je zgorel hlev, dve junici, krava, razno kmetijsko orožje in več lesa. Božiču Jurju pa 20 stotov sena, rad 3 kubitne metre lesa, več sood in tramov. Skupna škoda znaša nad 1 milijon lir. Pogorela rista bila zavaruвана za primer požara.

Roditeljski sestanek v Škofljah

Zadnjič smo imeli sestanek roditeljskega sveta. Nekaj tovariši iz Trsta je govoril o važnosti in nalogah šolstva na STO-ju. Slovenski otroci morajo obiskovati slovenske, italijanske in turške šole. Vsi moramo starši, in sicer 200 po številu, samo odločno protestirati proti učiteljsko-boguniki, ki jo je šolska oblast VU nastala proti volji vseh učiteljev in to kljub temu da smo imeli v vaši vzgojiteljski, ki jih ljudstvo spoštuje. Sklenili smo, da se bomo poslužili drugih sredstev in jo odpravili sami, če šolska uprava VU ne bo odstavila sedanjih učiteljev. Svoji otrok nočemo pošiljati v šole, kjer učil belogardistka. Na s. stanku pa smo razpravljali tudi o ustanovitvi pionirskega pevskega zbora.

Nastop delavske dramske skupine v Izoli

V četrtki je dramska skupina delavcev iz tovarn «Artigona in «Ampelea» nastopila s komedijo «Praznični uhan» in s partizanško dramo «Tudi jaz pridem, tovariš». S to svojo predstavo so se delavci prvič predstavili občinstvu. Ljudstvo, ki je velike dvoranopolnilo do zadnjega kotička, je igralcem izkazalo službeno priznanje. Od igralcev je bila najboljša Vilma De Paze. Dramski skupini čestitamo in ji želimo še mnogo uspehov pri njenem delu za dvig ljudske kulture.

Slovenska Istra za demokratičen tisk

Zavedni Pomjanci so v tednu demokratičnega tiska poleg novih naročnikov zbrali tudi 418 lir za tiskovni sklad. S tem so pokazali globoko razumevanje do demokratičnega tiska.

Tudi v Dekanah smo zbrali 24 novih naročnikov za razne časopise. Največ se jih je naročilo na «Ljudski tednik», nato na «Primorski dnevnik» in na druge časopise. Dobro pa bi bilo, če bi se «Ljudska založba» pozanimala za rednejše prihajanje teh časopisov.

V Ankaranu so zbrali 87 novih naročnikov. Vprašanje pa je, kako bodo ti časopisi prihajali in naš vas, kajti pošta pride le trikrat tedensko. Tudi tukaj bi bilo dobro, če bi se «Ljudska založba» dogovorila s pošto za večje število ranašalcev, ker jih je premalo, da bi vsaj po večjih krajih dnevnice dostavili vse časopise.

V Babiših so razkrinkali tajnika

Na množičnem sestanku SIAU smo razkrinkali našega tajnika, ki si je v škodo drugih prilastil več blaga, kot mu ga je pripravila. Predsednik je pred vsemi razglasil potrdilo za prejem blaga, ki si ga je tajnik sam nepravi-

Iz Jugoslavije

USPEHI v Sloveniji

Ljubljana, 24. — V prvem letu petletke so dosegli velike uspehe pri graditvi poslopj v republiki Sloveniji. Gradbena podjetja so zaključila delo pri gradnji 500 večjih objektov, ki jim je pristeti še obilico in graditev porušenih vasei. Velike uspehe so dosegli pri gradnji tovarn. Ne daleč od Pulja so zgradili tovarno aluminija in novo mestice. Del ljubljanskih lvarov «Tito» je že dograjen. Zgradili bodo tudi dve tekstilni tovarni, v Mariboru in Ljubljani pa širijo številne že obstoječe tovarne. Dogradili so tudi velike električne centrale na Mariborskem otoku in v Mostah. Začeli so s pripravljalnimi deli za zgraditev nove velike električne hidrocentralne in termične centrale v Trbovljah.

Med največja dela spada tudi mednarodna cesta Maribor-Trst. Spravili so zopet v promet progo Gorica-Repetabor. V Ljubljani so zgradili 4 univerzitetne zavode in razna javna poslopja. Dalje so zgradili več stanovanjskih blokov v obeh velikih središčih Slovenije. V porušeni in požgnih vaseh pa so zgradili 5500 hiš, Vlada LR Slovenije je izdala za ta del 110 milijonov dinarjev, vrednost prostovoljnega dela ljudstva pa znaša 190 milijonov dinarjev.

Obnova Pulja naglo napreduje

Pulj, 24. — Večraj je bilo na glavnem trgu v Pulju veliko predlovlno zbravanje, za katerim je govoril podpolkovnik Zlatan Suznjevič in imenuju jugoslovanske mornarice in prof. Guido Svaraglia v imenu SIAU, kakor tudi predsednik mestnega ljudsk ga odbora in kandidat za zvezno skupščino Nefat Franc ter Darosi Ema, član mestnega odbora Ljudske fronte. Podpolkovnik Suznjevič je govoril o pomenu prvih svobodnih volitev v Istri.

Franc Nefat je v svojem govoru poudaril veliko pomoč, ki jo je dala jugoslovanska vlada za obnovo mesta Pulja. Od čreva osvoboditve do danes je bilo v Pulju odprto 22 prodajaln za jestvino in oblečila, 3 menze, 4 restavracije in 4 hoteli. Odprli so tudi 2 kinematografa, 2 lekarni in 9 skladišč. Nadalje je povedal, da so se v Pulju začela d. l. ta za obnovo in gradnjo 250 hiš. V novih stanovanjih je bilo nastanjenih 919 družin, za uradne potrebe pa je bilo popravljenih 85 prostorov.

Angelca je zaostala

Angelca obiskuje srednje šole v Mestrah. Bila je vedno med najbolj priročnimi učenkami. Njen oče je uradnik. Pred dvajsetimi leti, ko se ona še ni niti rodila, so ga fašisti; prestavili iz rodnih krajev v Italijo. Bil je Slovenec!

Letos pa Angelca ni želela! Njena razredničarka jo je od prvega šolskega dne zasovarjala. Sovražila jo je tako kot lahko sovražijo samo tisti, ki so z vsem svojim srcem in dušo verovali in se verujejo v fašizem.

Padla je, ker je hčerka slovenskih staršev in ker je ponosna na slovenski narod, ki si je za cenjo tolikih žrtv pridobil svobodo. Padla je, ker je v šolah po Italiji še vedno ostala fašistična miselnost.

Padla je, ker Italijansko mladino vzajajo še vedno vzgojniki, prežeti s fašizmom.

«Tujka» je Angelca vse leto metala v obraz «vzgojiteljica», ki bi ji morala biti, cnake vse učence.

«Tujka» so ponavljale učenke in jo tudi one sovražile. Sicer v začetku niso vedele, čemu naj bi jo sovražile. Bila je dobra šolnica in odlična tovaršica. Sovražile pa so jo, ker jo je sovr-

žila razredničarka, profesorica za angleščino, in ostali vzgojitelji. Razredničarka je sčasoma dosegla svoj namen! Bodóci italijanski izobraženci so jo sovražili kot tujerodko, predvsem kot Slovenko. Ideja fašizma ne sme odumreti!

«Tujka, pojdi k Titu in mu povej, da si sovrasa», je zaobsojila profesorica za angleščino. Od takrat naprej se je tudi nje prjelja psovka «scava».

Angelca se je se bolj zagrzela v učenje. Učila se je, vendar pa ni nikdar zadostila. Najti razredničarka, profesorica in drugo «vzgojiteljico», ki bi moral postojati po znanju in pridnosti, so presojali na podlagi rasizma.

Ko je na koncu šolskega leta dobila v roke šolsko sprlečevalo, je videla, da bo morala razred ponavljati. To da je Slovenka je morala Angelca plačati z «nim šolskim letom. Angelca pa se ni razjokala. Stisnila je roke v pesti in si dejala:

«Nimam si kaj očitati. Zнала sem mnogo več kot toliko mojih sošolk, ki so izdale. Paldla sem. Nič zato! Srečna in ponosna sem, da je vstal moj narod!»

L. JOZE

Mati ne zna biti nikoli jezna

TRST IN NJEGOVO GOSPODARSKO ZALEDJJE

Načelne pripombe k gospodarski politiki STO-ja

Mnogi znaki kažejo, da bi nekateri mednarodni krogi ne želeli ohraniti mlademu mednarodnemu telesu bog ve kako dolgo življenja. Sodimo pa, da so resnično miroljubivo razpoložene države vendarle za to, da se mednarodna pogodba striktno spoštuje in novorojenček lipo razraze in v krepko na lastne noge postavi.

Ziviljenjska naloga gospodarskega življenja STO-ja pa je praviloma usmeritev sedanje in bodoče gospodarske politike našega ozemlja. Da je v mnogih krogih obilo dobre volje, vsaj za sedaj, ne moremo opreklati. Prav za prav si jo kot striktni varovalci mednarodne pogodbe tudi še v bližnji meri želimo. V tej zvezi naj nam bo dovoljeno, da toplo

pozdravimo stike, ki so bili v poslednjem času navezani med obema vojaškima upravama na našem ozemlju. To je vsakakor dobro znamenje. In medsebojnega obveščanja in skrupnega obravnavanja vsakodnevnih vprašanj bo prišlo do skupnih splošnih vidikov za bodoče načelne rešitve.

Dejansko stoji stvari sila enostavno. STO je po svojem obsegu resnično nebotično dete. Komaj nekaj km v globino, a tudi njegova podolžna razsežnost tik ob ohali ne vtilva občudovanja. Jasno je torej, da bo njegova bližnja in daljna okolica — ali, če se točneje izrazimo, njegovo neposredno in posredno zaledje igralo precej važno, če ne decela odločilno vlogo, predvsem za vprašanja vsakdanjega življenja, kakor je preskrba, kakor bo tudi uvoc sirovin iz zaledja imel v bodočem gospodarskem življenju STO svojo posebno težo.

Postavimo kar tezo, ki nam jo resni gospodarski in statistični krogi ne bodo mogli izpodbijati: STO tvori z Juljsko krajino že tisočletno gospodarsko enoto! Res da je mirovna pogodba to enoto formalno pretrgala ali prav za prav recimo točneje samo ločila z novo črto, ki pomeni državno mejo med Jugoslavijo in STO-jem. Toda ta meja je samo državno-pravnega značaja, ni meja, ki bi imela iste kompetence ali realno gospodarske posledice, kakor je navadna državna meja med dvema državama, kjer odločajo bilateralno najrazličnejši elementi o poteku izmenjave blaga med obema državama. STO je državoporna drželica zase, tako rekoč država, ki ima obratno funkcijo, da baš stopi v najtesnejše stike z vsemi svojimi sosedi, predvsem pa s tistim sosedom, ki je predaval večino ozemlja, ki tvori s Trstom že navadeno tisočletno gospodarsko enoto, to je Juljsko krajino.

Uvodoma smo v tem oziru citirali prof. tržaškega vseučilišča in knjigo, ki je bila namenjena pirkiški mirovni konferenci. To je delčna razprava samih zavednih «veščakov», ki so enotnost in povezanost STO-ja oziroma Trsta in njegove obale z Juljsko krajino utemeljili baš z vseh v postev priljubljenih vidikov. Gospodarska enota pa pomeni neposredno tako rekoč vsakdanjo povezovalno, neprestano izmenjavo vsakdanjega blaga in sirovin, ki jo na lastne oči pozna vsakdo, ki je »od živel all se otro tu rodil».

Kar je mirovna pogodba je formalno pretrgala ali ločila z mejo, ki kaže malo gospodarske smiselnosti, pa še vedno lahko ostane gospodarska celota. Potrebna je te dobra volja upravnikov enega in drugega ozemlja. So ce krogi ali stranke, ki jih je idejno zagovarjala navadna knjiga in ki je utemeljevala njihove politične želje, bi tedaj za časa mirovne pogodbe in mnogo prej prepričani o enotnosti tega gospodarskega ozemlja, bi bilo logično, da to svoje prepričanje uvčjavljajo tudi sedaj, ko je vprašanje življenjskega obstoja vsega tržaškega prebivalstva postalo zelo resno.

Bodoči upravnik STO-ja ne bo mogel preko tega tisočletnega gospodarskega dejstva. Rešitev mnogih, ne rečemo vseh vprašanj gos-

«Primorski dnevnik» je edini slovenski dnevnik na STO-ju. Zato mora biti vsak Slovenec njegov naročnik!

tekloti ustvarila. Moral bi ponavljati lestvico, ki gre od poljedelskih pridelkov do industrijskih sirovin, električnega toka, prometnih sredstev pa do vsakdanjih življenjskih potrebščin.

A se tehniški so po našem mnenju vsi finančno-industrijski načrti, ki so že v navedeni knjigi predvideni. T nečrto so bili skovani iz istega v. dika gospodarske zadržanosti STO-ja s svojim neposrednim zaledjem, to je Juljsko krajino. Prav kmalu izgleda se tu opricalo gospodarstvenikom za bi žnja in daljno bodočnost STO-ja in Juljske krajine.

Opozoriti je treba tedaj vse tiste, ki se sedaj in ki bodo v bližnji prihodnosti, orbi brazde trajne zunanje gospodarske politike STO-ja in usmerjati njegovo gospodarsko življenje ter upamo tudi diti procvit, naj se iz ozkosti in nakani, ki pomenijo same na sebi apornjo nelagodnost do mirovne pogodbe in s tem do bitnih interesov pač sedaj ustvarjenega STO-ja, ne oddaljujejo od nizu podobnih gospodarskih dejstev.

Sedaj bodo gospodarstveniki STO-ja dostojno na prežikusnem kemnu!

In na žalost je danes jasna, bolj kakor kdaj koli nevarnost, da se pomove. K.

Pulj in Reka Industrijski središč

Buzet, 22. — Minister za komunale zadeve LR Hrvatske D. na Zlatič je imela večerj v opuštsko-buzetskem volnem okroglju razne predlovlne zhode. V Zemanah je govorila o petletki in med drugim javljala: «Petletka predvaja za Istro zgraditv mnogih javnih del, kar bo dnevnišča k občinstvu zbežjanju te pokrajine. Ta dela bodo predstavljala stalni vir dohodkov za našo delavno ljudstvo. Zapadni del Istre bo razvil v prvi vrsti vna gradnštvo in sadjarstvo, kar ima ta pokrajina za tovrstven razvoj vse pogoje. Pulj in Reka pa bosta postali, kakor sta bil do sedaj, naši industrijski središči in to v še večjem obsegu.

LJUDSKI PESNIK VL. MAJAKOVSKI

Ruski pisatelj Nikolaj Ti-honov, avtor cikla 14 pesni o Jugoslaviji, je napisal naslednji članek o Vl. Majakovskem, največjemu pesniku socialistične revolucije v Sovjetski zvezi.

V življenju sem ga malokrat srečal. Nekajkrat sem se zagovarjal z njim, poslušal sem ga, ko je čital pesmi in sicer v ožjem krogu. Vselej pa se mi je v srcu zbudila želja, da bi ga čimprej zopet srečal. A do tega srečanja ni več priložnosti.

V meni se je bolj in bolj utrjevala misel, da se zaradi njega ni treba vznemirjati, ker v sam vsak stvar boljše od drugih. Tudi glede njegovega življenja sem bil prepričan, da mu ne grozi nobena nevarnost in da bo živel dolgo kakovostno življenje, ki bo bilo organično mogoče in krepko tako, da ga bilo užitek videti kakšna stvariteljska sila polje v njem, tako polno zajema iz nezbrpne življenjske radosti.

Potem sem opazil čudno nesladnost med njegovo sončno energijo, ki je tako blagodejno vplivala na vso njegovo okolico in osebno potlačnostjo, ki se je javljala sredi njegove žaljivosti in smeha.

Ni se rad mudil na enem in istem mestu. Bil je velik potnik, stalno je romal iz kraja v kraj širom svoje velike domovine, ali pa je križaril po Evropi, če ni bil na morjih in oceanih.

Te vožnje in potovanja, množice novih ljudi, ki so ga pozdravljali, menjavanje pejsažov, zlasti mestnih, kajti mesta je ljubil na poseben način, neprestana nova srečanja, na tisoče zapiskov, beležk in obiskov — vse to je v njem budilo veselje, vse to mu je dajalo pobud za nove stihove.

Venil se je iz Amerike ter v Filharmoniji predaval o potovanju čital pesmi, se širil in jezil, iz razgovora v občinstvom, ki je bil njegov poseben način občevanja, pa je sijala vsa njegova duhovitost. Potem je nastopil odmor.

Med tem odmorom sem ga hotel obiskati na odru, da domislil sem se, da je kraj njegove gotovo polno ljudi in da ne bom mogel ujeti trenutka, da ni mu stisnil roko in se pomelil z njim. Zato sem sklenil, da rajši ne grem tja. Čez nekaj trenutkov pa sem spredel, da bi bilo to nes pametno. Naj se tare kraj njegova je tako ljuba, morda se mi bo po srečanju, da se prernemo do njega in rečem besedo, dve, o njegovih ameriških stihih!

Stopil sem na oder. In kako sem bil iznenaden, ko sem videl po njem korakati samotnega človeka, ki je hodil po ozkem in tesnem prostoru za odrom s prekriznimi rokami na hrbtu.

Popolnoma sam je Majakovski hodil gor in dol in ko sem mu stisnil roko, sem ugotovil, da je vlažna. Napravil je name vtis zelo utrujenega človeka, z eno besedo povedano: bil je mrščen. Že večer smo sedeli v restoraciji. Ostal je mrk in nezapolnen.

Takinega — mrščenega — sem srečal nekdo tudi na ulici v Moskvi ter ga po spremilu do stanovanja. Takrat sem opazil, da je v zasneženem življenju mnogo bolj osamljen kakor se zdi na prvi pogled.

Nekdo sem ga obiskal v stanovanju. Hodil je kakor po hotelski sobi sem in tja in je napravil vtis popolnega človeka, ki se je v tem prostoru ustavil za nekaj dni in bo kmalu odrihal naprej.

A zopet je čital pesmi, polne vere v življenje, stih, ki so pomelili nov doprinos v naši preprojeni državi. Njegov glas — glas prvega pesnika — je ponovno zavnel iz listov, časopisov, brušur in zbornikov. Nihče ni stulil, da bi se utegnilo kaj prmeriti Majakovskemu.

Njegova pesem se je širila po vsej državi. Spominjam se, kako sem nekega običnega in hladnega večera na obročnih kavkaskih planih, ko sem se odpravil k počitku v majhnem vojaškem šotoru, slišal kako hrumijo v so sednem šotoru alpinisti, razkadeži zaradi slabega vremena, ki jim je pokvarilo izlet, in kako je nekdo s plašnim glasom spregovoril: «Naj grede oblake k vrugameni se hoče sonca!»

Nekdo mi je veselo odvrnil: «Prčaral ti bom sonce!» In je začel recitirati!

Da mi je dano pogledati in Havano... Recitiral je in recitiral. V šotoru so vsi obmelknili in pobožno prisluhnili. Ko se je recitator ustavil, so zavpili vsi v en glas: «Dajte, dajte!» In spet je povzel:

Bell je zrel ananas, črni nagubega, vlažnega... Smela, junška mladina, ki je cavajala planinske vrhunce, si je krčila pot po zemlji s stih Vladimira Majakovskega, mi pa smo vedeli, da ni pojava v življenju, ki se v njem ne bi odražala ta bogat in obilen talent.

L. 1930. je brigada kozičevnikov potovala po Turkmjni. Prebujena pustinja je bila krasna! Zrak, prežet z ostrim, prijetno in prodromno aromo žide nas je spjal. Redni mrak in tulilpa sta nekakšna peščenjo zemljo. Doletavala so ptice in njih glasno ščebetanje se je razprostrilo nad begovito zelenico. S hrubov, na katerih je konjaki skopnel sneg, se je odpiral razgled v zelenkasto daljavo.

Razdelili smo se v brigade ter se zvečer vračali iz pustnje, trudni, vendar zadovoljni, v gostoljubne hiše malega mesteca, kjer je pošumevalo spominljivo, razvijačje se dreve.

Noči so bile mradne, dehtive in tople. Neki zoboteknik nas je povabil k sebi na obisk. Vseelo smo pohajali po mračnih planinah in preiskovali hudournike. Zoboteknik je živel preprosto. Pripravljati nam je različne stvari o zemlji in svojem delu. Njegova žena, preprosta gospo-

dinja, je spraševala o Moskvi. Beseda je bila desedela in obisk se je zavlekel globoko v noč. Na koncu smo jo prosili za prestolniške liste. Kaj je novega v Sovjetski zvezi.

«Liste sem pravkar izročila sosedom, je rekla gospodinja, v njih ni nič posebnega. Takrat vam jih prinese».

Stopila je proti vratom, tam pa se je ustavila in rekla: «Da, pišejo o Majakovskem, o pesniku. Umrl je...»

Vsi smo obstali. Gospodinja je pristavila:

«Če bi bila vedela, da vas bo vstalo tako razburila, ne bi vam bila črhnila besedice».

Vzeli smo liste v roke. Novica nam je pretresala. Listi, ki so poročali o pogrebu, so bili že stari. Takrat so v tisto mesto prihajali šele sedem dni po izidu.

Pozneje smo izvedeli vse... Minevala so leta. Glasovi ljudskega pesnika so se zllili v skupni zbor pesnika Sovjetske zveze. Vedno močneje so odmevale pesmi čase dobe in vsi so se čudili novi raznolikosti barv v naši sovjetski poeziji.

Nkega hladnega degestanskega večera smo sedeli v gozdlički tik starega avla ter se pogovarjali z leginskim ljudskim pesnikom ašugom Sulejmanom Stalskim.

Pozneje smo se vračali čez širok kamenit most. Mesečina je obiljala zemljo, burna reka je šumela pod mostom, v usseh pa so nam odmevale pesmi slavnega ašuga. Govorili smo o pesnikih, ki so vznikli iz ljudskih množic, ki so opevali novo življenje, novega, svobodnega človeka.

Govoril smo o ruskih pesnikih in neki mladec s planin mi je dejal z nežnostjo, ki me je iznenadila:

«Tudi vi imate znamenitega ašuga...»

«Kateroga pa?» sem začuden vprašal, ker se nisem bil vajen te vzhodne oznake za ljudskega pesnika. Mladec mi je pojasnil: «Vi imate slavnega ašuga revolucije — Vladimira Majakovskega...»

Skozi mrak so mu v nasmešku zasijali beli zobje.

Tedaj sem domel, da je tisto, kar smo mi smatrali za rusko svojino, postalo že svojina vseh narodov, vseh naših bratov, da se ime Majakovskega izgovarja širom Sovjetske zveze kot ime pesnika, ki je vsem enako ljub in blizek.

Kljub raznolikosti svojega dela pa Majakovskemu ni uspelo, da bi pisal o vsem.

Kako potreben bi nam bil danes, ko se pred našimi očmi porajajo velika dela, ki naši podvig odmevajo širom sveta! Ta dela bi bilo treba proslaviti z gromkim glasom, kakor je z njim razpolagal Majakovski!

Kako veselo zasijejo obraz ljudi, ko se v frocnihi listih na dan obietnice sovjetske armade pojavijo stih, spominjajoči na Majakovskega!

On je tudi sam bil vojak ta nepremagljive vojske in njegovo smrt smo občutili kakor smrt borca na bojišču. Toda njegovo ime, njegovo pesniško delo bo ostalo vedno med novimi rodovi v osvobojeni zemlji, pod tisto slavno zastavo, ki se je pod njo Vladimir Majakovski boril vse življenje.

— Ali veš, zakaj je zadnja seja mestnega sveta trajala le sedem minut?
— Menda se jim ni ljubilo niti otrobov več vezati.
— Ah, to še ne, toda ves mestni svet je šel k brivcu.

«Ce bi bila vedela, da vas bo vstalo tako razburila, ne bi vam bila črhnila besedice».

Seja Vestnega sveta

«V imenu vseh in mene samega pozdravljam presvite gospode svetelnike in sebe ter jim želim na današnji seji mnogo uspehov pri njihovem naporu in odgovornem delu za dobrobit nas vseh. Vaša imena bodo z izlatisi črkami zapisana v zgodovini Trata, o vašem delu bo govorilo še pozno potomstvo s skremženim, ustnicami na jok.»

Po pozdravnem govoru se je pričela štirideseta seja članov Vestnega sveta.

I. svetnik: «Gospodje svetelniki in jaz sam. Po globokem študiju sem se prepričal, da gorzi živinoreji STO-ja velika nesreča. Od nas, predslavnikov tržaških ovčic, zavisi, da to nesrečo odvrnemo. Zato predlagam z dvatisočletno

Vsi svetniki: «Bravo! Zivio! Genialno! Naj živi resitelj tržaških otrobov!»

III. svetnik: «Pridužil sem se iz solidarnosti prvima dvema predlogoma mojih častivrednih gospodov svetnikov o rešitvi živinoreji in otrokov. Polagani pa na srce vama, ki skrbite za življenje in srečo naših svojiljubih Tržačanov, da rešimo vprašanje, proti kateremu sta živinoreja in kisel zelje daleko manj nujna. Zgodilo se je namreč, da si bo neka gospa iz nam najbližjih finih družin, nabrže vzela živinorejo. To pa samo zaradi tega, ker so pasje take velike previske. V naših rokah je živinoreje meščanke, zato zahtevam, ka-

vervo v sebi, da se mora naša živinoreja na vsak način rešiti. Takoj se mora kupiti v Italiji čistokrvne dirkalne zrebce, s katerimi bomo ožvili našo domačo plemensko dirkalo pasmo. Potomec italijanskih zrebcev in tržaških kobil pa bodo razveseljevali tržaško konjsko občinstvo na dirkah na dirkališču Montebella.»

II. svetnik: «Bravo! Zivio! Genialno! Naj živi resitelj tržaške živinoreje.» «Formalno soglasam s preokrasmi, odrsilnimi besedami genialnega prvobornitelja živinoreje, vendar pa sem manjva, da moramo najprej razpravljati

tegorično in z rekami na arcu, da takoj zlijamo pasje takse.»

Vsi svetniki, ki so jim stopile zaradi tehtnih in ognjvitih besed solze v oči: «Bravo! Zivio! Genialno! Naj živi resitelj sloveškega življenja in prvobornelja za znanje pasjih taksi!»

IV. svetnik: «Ne morem si kaj, da bi mi ne stopile solze v oči, ko vidim, s kakšnim pletom in samczata javanjem rešujemo težko in silno vazo» problem. Vendar pa bi v važi z predlogom gospoda svetnika imel častno nalogo dodati, da bi se najrajši upri znanju tako. To pa zaradi tega, ker se je v kampanji za tšino pregršli samo en pis (gospodar je bil kaznovan), zdaj pa ko je končana, ščetna zopet ravskajo in motijo nam, ki smo preobleni s težkim sejanjem ljuljike, toliko potreben mir in tšino.»

Vsi svetniki: «Bravo! Zivio! Genialno! Naj živi eden, ki se je spomnil vseh nas in se bori za naš tolikokrat zaslužni počitek!»

V. svetnik: «Pray v tem trenutku, ko mi se jemo o tako važnih problemih STO-ja, sem zvedel za verodostojnega vira, da je v Ameriki zmagal pri boksarski tekmi nekdo, ki se je rodil v

med njegovimi učitelji in predstojniki, pa so si mislili: «Dobro mladenič, sposoben mladenec, kar smo mi mogli, smo »nadal, naj gre na življenja pot in naj si ide sam, kar zahteva od njega narava, to pa, kar je tu, naj ostane v naš bignors.»

«Pojdi sinko najdražji, mu je velel poveljnič krvavih oči. «Pojdi kot obmoje» mlitnik našega velikega dučeta, tja na našo sveto, najsvetejšo vzhodno mejo.»

Ze je stegnil, združil in stisnil palec, kazalec in sredino desnice nadbudni gojenec Bartolomeo Cioudolo, toda krave poveljnikove oči so ga bolj krvavo pogledale.

«Dragi, stih moji domači, je pisal po narekovanju Bartolomeo, plemeniti tovariš, pismo tja pod pomočje starega kodica Vesusa smolite za me, pripravite me v varstvo naših, prelepi svetli Luciji, priгите, ljubljni moji, svomčo na oltarju svetega Geronara za me, za vašega nesrečnega Bartola. Zivim tu v gostobih, nekje v hrubih, okoli in okoli sam gzdni in mraz. Ljudje sami grčni barbari, sama vesela nebesa naj carujejo in sveta pomočnica Lucija, da saj ne bi bili ljudje».

«Grem in se vpišem v fašistično milico.»

Opravil je vse potrebne vaje, izkuril se je v prelepajni in napljanju svojega bližnjega z rločimom, vstani si je v spomin, kako je ravnal s puško, kako s strojnico, kako metati bombe, z strojnico postal fašistični mlitnik nek besedo postal fašistični mlitnik in gamba. Ni pa bila čas greši proti materi naravi, rav je jedel in to dosti jedel. Bilo pa je takih, njemu enakih dosti, zlasti

— Mi, industriji imamo vsekakor zelo dobro srce; mi ne moremo gledati bede svojih delavcev, zato poskrbimo rajši, da umrejo od gladi.

«Grem in se vpišem v fašistično milico.»

Opravil je vse potrebne vaje, izkuril se je v prelepajni in napljanju svojega bližnjega z rločimom, vstani si je v spomin, kako je ravnal s puško, kako s strojnico, kako metati bombe, z strojnico postal fašistični mlitnik nek besedo postal fašistični mlitnik in gamba. Ni pa bila čas greši proti materi naravi, rav je jedel in to dosti jedel. Bilo pa je takih, njemu enakih dosti, zlasti

osreču evropske civilizacije in je bil v svoji preteklosti vnet in požirovalen borec tistih idej, ki so vzdignile škorenj do imperija. Zato smatram za našo dolžnost, da odposilimo bokarsku naše najbolj vroče in iskrene čestitke in ga povabimo, da pride v Trst, kjer potrebujemo njegovo dolgoletno izkušnost in borbenost.»

Vsi svetniki: Bravo! Zivio! Čestitke! Naj živi Italijansissimo, leganacionalissimo, irredentissimo naš Vestni svet! Navdušenje nad navdušenjem!

I. svetnik se usekuje, II. svetnik si z mezincom čisti nos, III. svetnik objema IV. svetnika, ki od strani stiska svetnico. Ves Vestni svet zapoje: «Viva la e po bono.»

Nekaj mornarskih Kastavci o Lovrancih

Tale se je zgodila Lovrancem. Tenna jesenska noč je legla na podnožje Učke. Najmanjša sapica se ni zganila. Iz Lovrana v Zader pa je morala težko nato-vorjena jadrnica.

Ko je bilo za odhod vse pripravljeno, je močan glas presekal nočno tšino: «Razveži in takoj na vesla!»

Kakor bi trenli so bili mornarji pri veslih. Vso dolgo noč so veslali, da jim je pot curjala s čela in jim močil hrbte. Ze so se pričeli oglašati petelini, ki je kapiten dal znak in odredil, naj prenehajo veslati.

«Ce le nismo nasledili» ga je zaskrbelo. «Niti enega svetelnika ne vidim.»

Se malo in zdnilo se je. Da ste vidli dolge oblake, ko so videli, da so še vedno v Lovran.

Pozabili so dvigniti sidro.

... »

Kastavci dražijo tudi Lovrance, kako je bilo takrat, ko jim je na morju zajela trda noč. Z mračno jadrnico so namreč odpuili na odprto morje. Ko so bili že čaleč od obale, so se spomnili, da so pozabili kompas. Kako priti domov, kold jim bo kazal pot? Pa se je sestal na krovu mornarski svet. Po dolgem presojanju je odločil da bodo spuščali in morje slama-to bilke, ki jim bodo kazala pot, ko se bodo vračali domov...

Lovranci o Kastavcih

No tudi Lovranci ne ostajajo ene dolžni Kastavcem. Pravojo, da so sila brihtni ljudje. O njih pripovedujejo, kako se jim je nekdo:

ODPUSTITVE

— Mi, industriji imamo vsekakor zelo dobro srce; mi ne moremo gledati bede svojih delavcev, zato poskrbimo rajši, da umrejo od gladi.

zadelo, da jim prihaja morje vedno bliže. V stranu, da bi njihove cerkve ne padla v morje, so se zbrali vsi vašani pred cerkvijo z namenom, da jo bodo potisili malo višje. Zavzeli so svoja mesta in se s hrbiti uprli v cerkveni zid. Predno pa je njihov vodja dal znak za pričetek potiskanja, se je prekrizal in rekel: «Dobri Bog, pamagaj!».

«Pa so ga Kastavci urno zavrnili: «Ni treba ne, bomo že samli!».

Slaba partija

Mladenič je snubil dekleta svojega srca. Gospa milostljiva pa so ga premerili od nog do glave in ga vprašali:

«Koliko imate mesečno?»

«Trideset t'soč.»

«Pa se hočete oženiti. Saj to naši Liziki niti za robčke ne zadostuje!».

«Oprostite gospa, nisem vedel, da imate tako smrkavo hčerko!» se je odrezal snubeč.

Še ena mornarska

Pod staro Jugoslavijo je bilo, ko je bil še kaplar «Bog begova». Pa je razlagal novincem o podmornici! Ko je z razlago končal, je povprašal: «Ali je še kdo, ki ni razumel?» Nekaj časa se ni nihče javil, kljub temu da niso nič razumeli, ker tudi kaplar ni nič razumel. No pa se je končno le nekdo ojunatil in dejal: «Gospod kaplar, jaz nisem nič razumel. Pa je prišel kaplar še enkrat razlagati in je vprašal: «Od kaj si doma?»

«Z žabj» vasis.

«All imate pri vas kakšno reko?»

«Imamos.»

«All si se že kopal v njej?»

«Sema.»

«All je vdrla voda v Tebe skozi zadnjo plat?»

«Ne.»

«Evo, vidiš isto je s podmornico!», je kaplar končal s svojo razlago.

NOVE IZNAJDBE

V Ameriki je nekdo iznašel motor, ki ga ni treba mazati. Naprosamo ga, da izume tudi uradnika, ki ga bi ne bilo treba podmazati, ker bi bil prav dobrodošel na uradu za dela itd.

PRIHODNIČ PA GOTOVO!

Ker danes ni prostora, bosta Tinga in Marjanca spre-govorili prihodnjici.

— Ta je res imenitna! Kje si jo silial?!
— Včeraj, ko sem bil na seji coneškega sveta.

Stanovajska kriza

Da bodo peli takrat pekli pravilno kruh, kadar bo dovolj ostra kontrola nad njihovim delom.

Da bodo krave dajale dovolj mleka takrat, kadar ljudje ne bo do več jedli otrobov.

Da zdravniki zato niso počevali ljudstva, kako se zdravijo bolezni, da jih ljudstvo obiskuje in jim polni žope.

Da bodo ustanovili društvo mladih živali takrat, kadar bo dovolj goveje živine.

Da se bodo ljudje po prihodnih vojni pogovarjali, kako so trpeli pod imperiatskim stiskom.

Da se bodo v stiskalnici oljnatih semen Iva Količa in Norbada pod Manžanom prenehale tativne šole takrat, kadar jo bodo preselili v drug rajon.

Da so v gostilni v Vanaganu mečali med belo vino pomaranči.

BOGATA GOSPA: — Pomislite, dragi grof! Da bi nama ne zasedli stanovanja, morava z mojem spati v najini vili na Skorkliji, prebiti dopolne v najinem stanovanju v ul. Roma, popoldne pa v stanovanju v ul. Ghega.

MARGOTTI: — Kako to, da se «Primorski Slovenec» ne more sam vzdrževati?
MAJOR: — Gospod general, ako bi njegove naročnike lahko s silo rekrutirali, kakor nekdo k SS ali v domobrance potem bi morda še res kakšnega kalina ujeti.

Nekje so zaskrbljeni

— Ta je res imenitna! Kje si jo silial?!
— Včeraj, ko sem bil na seji coneškega sveta.

— Ta je res imenitna! Kje si jo silial?!
— Včeraj, ko sem bil na seji coneškega sveta.

Pravijo...

Da bodo peli takrat pekli pravilno kruh, kadar bo dovolj ostra kontrola nad njihovim delom.

Da bodo krave dajale dovolj mleka takrat, kadar ljudje ne bo do več jedli otrobov.

Da zdravniki zato niso počevali ljudstva, kako se zdravijo bolezni, da jih ljudstvo obiskuje in jim polni žope.

Da bodo ustanovili društvo mladih živali takrat, kadar bo dovolj goveje živine.

Da se bodo ljudje po prihodnih vojni pogovarjali, kako so trpeli pod imperiatskim stiskom.

Da se bodo v stiskalnici oljnatih semen Iva Količa in Norbada pod Manžanom prenehale tativne šole takrat, kadar jo bodo preselili v drug rajon.

Da so v gostilni v Vanaganu mečali med belo vino pomaranči.

BOGATA GOSPA: — Pomislite, dragi grof! Da bi nama ne zasedli stanovanja, morava z mojem spati v najini vili na Skorkliji, prebiti dopolne v najinem stanovanju v ul. Roma, popoldne pa v stanovanju v ul. Ghega.

MARGOTTI: — Kako to, da se «Primorski Slovenec» ne more sam vzdrževati?
MAJOR: — Gospod general, ako bi njegove naročnike lahko s silo rekrutirali, kakor nekdo k SS ali v domobrance potem bi morda še res kakšnega kalina ujeti.

Najnovejša smešnica

— Ta je res imenitna! Kje si jo silial?!
— Včeraj, ko sem bil na seji coneškega sveta.

— Ta je res imenitna! Kje si jo silial?!
— Včeraj, ko sem bil na seji coneškega sveta.

„Due soci“ v „boogie-woogie“ časih

Sjor Bartolomeo Cioudolo, ali kakor so ga smeli imenovati najbolj prijatelji, sjor Bartolo, se je preživelja s trgovino. Prav za prav ne samo s trgovino, imei je tudi tovarno. Ne take tovarne v velikem obsegu kot so one v Turinu ali Milanu, marveč majhno tovarstvo, kakor se spodiha za malo dravo kakor je tržaška. Podjetje sicer ni oglašalo po časopisih niti si dalo nalepiti velikih privlačnih slik in napisov po mestnih ulicah in tramvajih, vendar je bilo podjetje dovolj upeljano, da je preživljajo gospoda Bartolomea in njegovo družino in je se ostala kralja liva za kartanje, za kasa ikerček in za politno zabavo družini. Gospod Bartolo ni bil Tržčan po rodu, toda tako mi je mesto privarstvo k strcu, da ni hotel niti slišati, da bi odšel izpod svodnika svetega Justa, tja doli v svojo domovino pod dimastim Vesu-

vom. Razlagal je svojim znanecem, prijateljem in sosedom: «Naženimo iz našega mesta vse one, ki jim ne teče po žilah prava čista laško kri. Sramota je, dragi moji gospode, da v tem taku najbolj laškem mestu biva sploh še kdo drugi, razen onih, ki jih je mati pestovala in učkalna govorec v naši najslajši govorio.»

Tak je bil Sjor Bartolo. Imel je mnogo znanecv in mnogo prijateljev. Po poslovnih poteh, kakor je zahtevala trgovina, je hodil mnogo po mestu; kajti ni bil samo ravnatelj svoje tovarne, bil je tudi poslovodja svoje trgovine. Gospod Bartolomeo ni imel neke stalne trgovine, kje pa dobiti v teh časih primeren prostor, marveč je prodajal izdelke svoje tovarne, kar po cestah in to v času, ko se je sprehajalo po mestu, oziroma v času, ko je sklepal po-